

TASA-ARVOASIAIN NEUVOTTELUKUNNAN KUNTAVAALITAVOITTEET 2021

1. Rakenteet kuntoon	2
2. Laadukas päätöksenteko mahdollistaa tasa-arvon	4
3. Kunta työnantajana	6
4. Koronapandemian vaikutukset ja tuleviin kriiseihin varautuminen	7
5. Sosiaali- ja terveysalat haavoittuvassa asemassa olevien turvana	8
6. Koulutus ja vapaa-aika: kaikkien kuntalaisten oikeus	12
7. Kuntatalous ja sen tulevat haasteet	14

TASA-ARVOASIAIN NEUVOTTELUKUNNAN KUNTAVAALITAVOITTEET 2021

1. Rakenteet kuntoon

Tasa-arvolain mukaisesti kuntien viranomaisia koskee yleinen velvoite edistää sukupuolten tasa-arvoa. Erityisesti viranomaisten tulee muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät tasa-arvon toteutumista. Tasa-arvolain sukupuoleen perustuvan syrjinnän kieltö koskee myös sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisua koskevaa syrjintää. Kuntien tulee koulutuksen järjestäjinä huolehtia tasa-arvosuunnitelmien laatimisesta kaikilla koulutusasteilla.

Kunnat sitoutuvat tasa-arvon edistämiseen ja sen riittävään resursoimiseen. Kunnat nimeävät tasa-arvosta vastaavan henkilön/henkilöitä tasa-arvotyön tueksi.

Tasa-arvoa edistävien toimien valmistelussa otetaan huomioon intersektionaalinen näkökulma: sukupuolten lisäksi valmistelussa kiinnitetään huomiota myös muun muassa sosioekonomiseen asemaan, ikään ja etniseen taustaan.

- Kunnat nimeävät tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnat.
- Kunnat allekirjoittavat Eurooppalaisen tasa-arvon peruskirjan. Peruskirjan allekirjoitettuaan kunnat laativat toimintasuunnitelman peruskirjassa asetettujen tavoitteiden edistämiseksi.
- Kuntien tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat ovat ajantasaisia ja ne sisältävät vaikuttavia toimia sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Kirjattujen toimien tulee olla mitattavissa ja niiden edistymistä seurataan aktiivisesti.
- Kuntien ja kaupunkien viestinnässä huomioidaan sukupuolten tasa-arvo ja kuntalaisten moninaisuus. Sukupuolitietoisella visuaalisella viestinnällä kunnissa puretaan haitallisia normeja.

2. Laadukas päätöksenteko mahdollistaa tasa-arvon

Vuoden 2017 kuntavaaleissa naisten osuus valituista valtuutetuista oli suurempi kuin koskaan aiemmin. Naisten osuus valituista valtuutetuista oli 39 prosenttia ja miesten 61 prosenttia. Manner-Suomessa valtuustoihin valittiin kaikkiaan 8 999 valtuutettua, joista naisia oli 3 514 ja miehiä 5 485.

Naisten osuus valtuutetuista koko Manner-Suomen tasolla ei ole koskaan ollut yli 40 prosenttia, vaikka naisten osuus äänioikeutetuista oli viime kuntavaaleissa 51 prosenttia, ja vaikka naisten äänestysaktiivisuus oli miehiä korkeampi, 61 % vs. 57 %.

Kunnanvaltuustojen puheenjohtajien sukupuolijakauma on sama kuin valtuutettujen sukupuolijakauma, eli 39 % naisia ja 61 % miehiä. Kunnanhallitusten puheenjohtajista naisia on 31 % ja miehiä 69 %.

- Jokaisen ääntä tarvitaan. Ehdokasasettelussa heijastuu kunnan asukkaiden moninaisuus, niin sukupuolen, iän, etnisyyden kuin muidenkin erojen osalta. Puolueet sitoutuvat ehdokasrekrytoinnissaan aktiivisesti rohkaisemaan kaikkien sukupuolten edustajia ja erilaisista taustoista tulevia henkilöitä asettumaan ehdolle.

- Kunnanhallitusten, valtuustojen ja lautakuntien puheenjohtajista vähintään 40 % on naisia vuonna 2021.
- Kunnat pilotoivat hankkeita, joissa sukupuolitietoista budjetointia kehitetään valtuustokauden aikana. Pilotoinnin käynnistysvaiheessa päätetään, miten tuloksia raportoidaan ja hyödynnetään. Myös kuntien omaa tiedontuotantoa kehitetään niin, että se tukee sukupuolivaikutusten arviointia.
- Kunnat järjestävät kaikille luottamushenkilöilleen ja koko henkilöstölleen suunnattuja koulutuksia tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Koulutuksissa huomioidaan kaikki sukupuolet ja niihin sisältyy osuus sukupuolivaikutusten arvioinnista.
- Kunnissa laaditaan arvostavan vuorovaikutuksen ohjeet luottamushenkilöorganisaatioon. Niiden yhteyteen laaditaan turvaohjeet liittyen luottamushenkilöihin kohdistuvaan häirintään, verkossa ja muissa toimintaympäristöissä.

3. Kunta työnantajana

Kunnat ovat Suomessa merkittäviä työllistäjiä. Kunta-alalla työskentelee 421 000 henkilöä ja heistä noin 80 % on naisia.

- Samasta ja samanarvoisesta työstä maksetaan samaa palkkaa. Huomioiden alan vaatima koulutustaso, toimialojen välisiä palkkaeroja kavennetaan. Tehtäväkohtaisen palkan määräytymisen perusteet tehdään läpinäkyviksi.
- Kunnat sitoutuvat edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta rekrytoinnissa. Kunnat valitsevat toimialoittain tehtävät, joilla anonyymia rekrytointia kokeillaan, niin että työhakemuksesta poistetaan näkyvistä kaikki henkilöön viittaava tieto. Kokeilussa on oltava edustettuna niin nais- kuin miesvaltaisia aloja. Kokemuksia jaetaan kuntien kesken. Kun kuntien rekrytointijärjestelmiä kehitetään, huomioidaan työssä eri järjestelmien ominaisuudet, jotka mahdollistavat anonyymin rekrytoinnin.
- Kunta työnantajana rohkaisee ja mahdollistaa molempia vanhempia pitämään vanhempainvapaita.
- Kunnat ja muut kunnalliset toimijat käyvät läpi käytössä olevat ammattinimikkeet ja korvaavat kaikki sukupuolittuneet nimikkeet uusilla.

4. Koronapandemian vaikutukset ja tuleviin kriiseihin varautuminen

Koronapandemia vaikuttaa laajasti koko yhteiskuntaan. Julkiset palvelut ja niiden saatavuus sekä yhteiskunnan tukijärjestelmät ovat merkittävässä roolissa kriisitilanteissa. Tuleviin kriiseihin varautuminen on tärkeää kunnanvaltuustojen tulevalla toimikaudella.

Koronapandemian vaikutuksia sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden hyvinvointiin seurataan ja näiden kriittisten alojen työntekijöiden hyvinvointia tuetaan.

- Pandemian jälkeisten toimenpiteiden sukupuolivaikutukset arvioidaan ennen päätöksentekoa.
- Uusiin pandemioihin valmistautuessa huomioidaan koronapandemian aikana esiin tulleet lukuisat sukupuolivaikutukset kodeissa, työelämässä ja tukipalveluissa. Esimerkiksi väkivalta- ja tukipalveluiden muovautumiskykyä kehitetään tulevia kriisitilanteita varten ja pääsystä monikielisten väkivalta- ja tukipalveluiden piiriin huolehditaan. Palkattoman hoivan lisääntynyt kuormitus huomioidaan ja joukkoliikenteen saatavuus taataan.

5. Sosiaali- ja terveysalat haavoittuvassa asemassa olevien turvana

Sote

- Sote-uudistuksen myötä kunnissa huolehditaan ennakoiden sosiaali- ja terveyspalveluiden katkeamattomasta palveluketjusta. Viestintää tehostetaan siirtymävaiheessa kunnista uusiin alueellisiin toimijoihin.

Sukupuolierityiset terveyspalvelut

- Miehet käyttävät naisia vähemmän terveyspalveluita. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat asunnottomat ja päihdeongelmaiset miehet. Kunnissa kehitetään toimenpiteitä, joilla miesten hakeutumista julkisen terveydenhoidon piiriin lisätään. Toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan, ja niitä kehitetään tarvittaessa.
- Kunnat jakavat tietoa rintojen omatarkkailusta rintasyövän ehkäisemiseksi.
- Kunnat tarjoavat nuorille maksutonta ehkäisyä ja huolehtivat ehkäisyn helposta saatavuudesta.

Ikääntyvien hoidot ja hyvinvointi

- **Kunnat valvovat aktiivisesti tuottamiensa ikäihmisten palvelujen sekä ostopalvelujen laatua sekä näiden palvelujen tosiallista saavutettavuutta digitalisaation kehittyessä.**
- **Sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus huomioidaan kuntien tarjoamissa vanhustalouksissa.**
- **Omaishoitajista naisia on noin 70 %. Omaishoidon järjestäminen vaikuttaa erityisesti naisten toimeentuloon, eläketurvaan ja urakehitykseen. Omaishoitajien jaksamista kunnissa seurataan ja parannetaan.**
- **Tuotetaan sukupuolenmukaista tietoa omaishoidosta ja sen sukupuolivaikutuksista kunnittain ja alueittain.**

Sukupuolierityinen päihdehuolto ja asunnottomuus

- **Päihdepalvelujen saatavuudesta huolehditaan joka puolella Suomea. Päihdetyössä kehitetään nais erityisiä palveluja. Perheen ja läheisten tukipalveluja tarjotaan aktiivisesti.**
- **Asunnottomista merkittävä osa on miehiä. Asunnottomuutta voidaan perustellusti pitää mieserityisenä ongelmana.**

- Asunnottomat naiset ovat tuplamarginaalissa johtuen sekä asunnottomuudesta että sukupuolesta. Asunnottomat ja päihdeongelmaiset naiset ovat merkittävässä riskissä joutua väkivallan uhriksi.
- Asunnottomien palveluissa huomioidaan kaikki sukupuolet ja sateenkaariväestön tarpeet.
- Kuukautis- ja inkontinenssisuojat sekä ehkäisy tehdään asunnottomille maksuttomaksi.

Sukupuolistunut väkivalta

- Väkivaltaa torjutaan sekä ennaltaehkäisten että tarjoamalla matalan kynnyksen palveluita kuntalaisille.
- Ihmiskaupan uhrien tunnistamista kehitetään kouluttamalla avainasemassa olevaa henkilöstöä.
- Tyttöjen sukuelinten silpomiseen liittyvää osaamista lisätään ja reagoimiskykyä kehitetään sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunnan (ml. lastenhuolto) parissa.
- Kunnat tiedottavat selkeästi ja laajasti seksuaaliväkivaltaa kohdanneiden tukiyksikköjen, SERI-keskusten, auttavien puhelimien ja uhrien tukipalvelujen saatavuudesta ja maksuttomuudesta.

- Julkisen liikenteen henkilöstöä koulutetaan sukupuolittuneeseen häirintään ja ahdisteluun puuttumisessa.

Turvapaikanhaku ja kotiutuminen

- Turvaa hakevat naiset sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt ovat usein erityisen haavoittuvassa asemassa. Sukupuolittunut ja seksuaalisuutta loukkaava väkivalta on tunnistettava turvapaikan hakuprosessissa.
- Kunnissa tuetaan tasa-arvon toteutumista myös turvapaikanhakijoiden osalta, ja tarjotaan sukupuolierityisiä tiloja tarpeen mukaan turvapaikan saaneille.
- Kunnissa kehitetään uusia kotoutumisen ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen muotoja yhdessä kansalaisjärjestöjen kanssa. Kunnissa varmistetaan, että kielikoulutusta on tarjolla tarpeeksi ja että se tavoittaa kaikki tulijat, myös naiset.

6. Koulutus ja vapaa-aika: kaikkien kuntalaisten oikeus

Suomalaisnuorten lukutaito on edelleen OECD-maiden parhaimmista. Perhetaustan ja sukupuolen vaikutus lukutaitoon on kuitenkin kasvanut. Tutkimukset osoittavat, että sosioekonomisella taustalla on merkittävä vaikutus erityisesti poikien oppimistuloksiin. Vuonna 2018 20–24-vuotiaista nuorista oli koulutuksen tai työelämän ulkopuolella 11,7 % miehistä ja 11,9 % naisista. Miehistä tutkintoon johtavan koulutuksen keskeytti kokonaan 6,4 prosenttia ja naisista 4,4 prosenttia.

Kouluterveyskyselyn 2019 aineistosta selviää, että 4.–5. luokkalaisista pojista 4 % ja tytöistä 5 % oli kokenut häiritsevää kehon kommentointia tai seksuaalisesti häiritsevää viestittelyä viimeisen 12 kuukauden aikana. 8.–9. luokkalaisista pojista 8 % ja tytöistä 32 % oli kokenut viimeisen vuoden aikana seksuaalisuuteen kohdistuvaa häirintää. 8.–9. luokkalaisista pojista 4 % ja tytöistä 10 % oli kokenut seksuaaliväkivaltaa viimeisen vuoden aikana.

Sukupuolivähemmistöön kuuluvista yläkouluikäisistä 23 prosenttia koki koulukiusaamista vähintään kerran viikossa, kun vastaava osuus muilla saman ikäisillä oli kuusi prosenttia.

Seksuaalivähemmistöihin kuuluvista nuorista 40 prosenttia oli kokenut seksuaalista häirintää.

- Tasa-arvoisessa kunnassa panostetaan koulutukseen ja kasvatukseen. Koulutusta ja kasvatusta koskevaa päätöksentekoa ohjaa tavoite oppimistulosten ja koulutusalojen sukupuolisegregaation purkamisesta.
- Varhaiskasvatuksen sukupuolisensitiivisyyttä edistetään lisäkouluttamalla varhaiskasvatuksen ammattilaisia. Myös tasa-arvolain tasa-arvosuunnitteluvuorokauden laajentamiseen varhaiskasvatukseen varaudutaan koulutuksilla.
- Opetuksen järjestämisessä huomioidaan erilaiset oppijat ja taataan kaikille turvallinen oppimisympäristö. Sukupuolen moninaisuus on luonteva osa koulujen ja nuorisotyön arkea ja sateenkaarinuorten hyvinvoinnista huolehditaan.
- Suomen urheilun eettisen keskuksen häirintätutkimus osoittaa nuorten ja huipulla urheilevien naisten kokevan kaikista eniten seksuaalista häirintää.
- Kunnissa tulee taata jokaiselle asukkaalle seksismistä, rasismista ja syrjinnästä vapaat harrastus-, kokoontumis- ja liikkumismahdollisuudet.
- Sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmat otetaan osaksi kunnan liikuntapalvelujen suunnittelua ja seurantaa.

7. Kuntatalous ja sen tulevat haasteet

Kunnat ja kuntayhtymät käyttävät noin 44 miljardia euroa vuodessa palvelujen järjestämiseen ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen.

Menoista noin puolet katetaan veroilla, neljännes maksuilla ja myyntituloilla ja vajaa viidennes valtionosuuksilla.

Useilla kunnilla on suuria taloudellisia haasteita johtuen väestörakenteen muutoksesta sekä palveluiden tarpeen kasvusta.

- Kuntien taloushaasteiden sukupuolivaikutuksia tulee arvioida.
- Talouspäästösten sukupuolivaikutukset tulee arvioida päätöksenteon kaikissa vaiheissa.
- Koronapandemian vaikutuksia kuntien talouteen tulee tarkastella sukupuolinäkökulmasta.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta, TANE, on tasa-arvopoliittinen toimija ja vaikuttaja, jonka tehtävä on seurata ja edistää tasa-arvon toteutumista. TANE nostaa esiin sukupuolten epätasa-arvoa ylläpitäviä rakenteita ja toimii aktiivisesti niiden poistamiseksi yhteistyössä puolueiden, viranomaisten, tutkijoiden ja järjestöjen kanssa. TANE edistää myös tasa-arvoa koskevaa tutkimustoimintaa ja tutkimustulosten hyödyntämistä.

TANElla on neuvoa-antava asema valtionhallinnossa. Puolueet nimittävät neuvottelukunnan jäsenet. Kokoonpano vastaa eduskunnan voimasuhteita. Alan kattojärjestöt nimeävät neuvottelukuntaan pysyvät asiantuntijajäsenet.

tane.fi

facebook.com/tasaarvo

twitter.com/tasaarvoTANE

TANE

tasa-arvoasiain
neuvottelukunta